

Kramper og epilepsi

Jacob Mesot Liljehult
Klinisk sygeplejespecialist
cand.scient.san, PhD

Vigtige begreber

Anfald	En enkeltstående, afgrænset hændelse med neurologiske udfald, bevidstløshed eller ændret bevidsthed
Kramper	Anfald forårsaget af abnorm elektrisk aktivitet i hjernen
Epilepsi	Kronisk sygdom med gentagne krampeanfald
Status epilepticus	Vedvarende (> 5 min) eller gentagne anfald
Konvulsiv / non-konvulsiv	Konvulsion = muskeltrækning Anfald kan være enten med eller uden trækninger
Todds parese	Forbigående kraftnedsættelse efter krampeanfald

Generaliseret tonisk-klonisk anfald (GTK)

Klassifikation af anfald

Fokale anfald

- Simple
Uden påvirket bevidsthed
- Komplekse
Med påvirket bevidsthed

Generaliserede anfald

- Absencer
- Tonisk-klonisk
- Myoklonisk, klonisk, tonisk, atonisk

PNES (*psykogenic non-epileptic seizure*)

Absencer

Årsager til kramper

**Alle kan få
kramper ved
tilstrækkelig
påvirkning af
hjernen**

Arvelig

Tidlig skade

Infektion

Immun

Metabolisk

Strukturel

Hvorfor kramper patienten?

20-årig kvinde | Kendt epilepsi
Første GTK i 2 år

18-årig mand | GTK | Feber

45-årig kvinde | Førstegangskramper
Ellers rask

70-årig mand | Førstegangskramper
Fald i funktionsniveau gennem 3 måneder

Diagnose og differential-diagnoser

Epilepsi

Mindst to uafhængige
anfald med mere end
24 timer imellem

*Behøver ikke at være konstateret
ved EEG*

Diagnosen epilepsi bruges
ikke ved symptomatiske
kramper
(fx ved abstinenser, feber,
hypoglykæmi o.lign)

Differential

Synkope / anoksi

Anfaldsvise søvnforstyrrelser

Migræne

Anfaldsvise bevægeforstyrrelser

PNES

Psykologiske fænomener

Angst anfald

Myoklonier

Anfaldsprovokerende faktorer

Non-adhærens

Søvnmangel/træthed

Væskemangel

Alkohol

Hormonændring

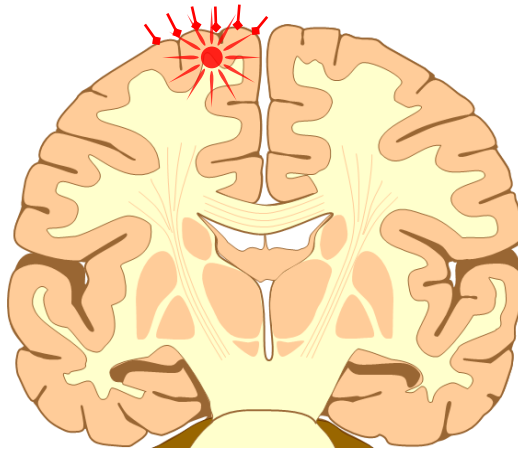
Stress

Feber

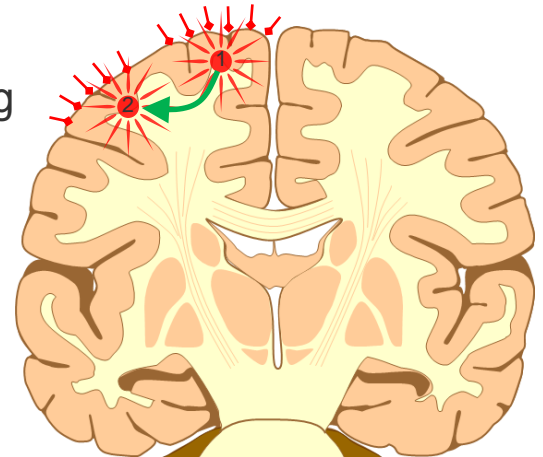
Flimrende lys

Udbredelse

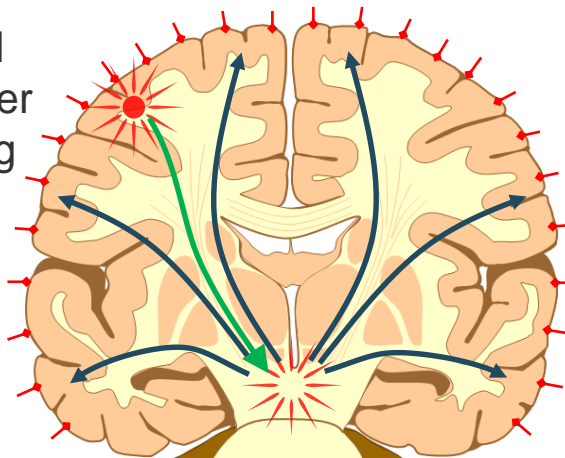
Fokale anfald

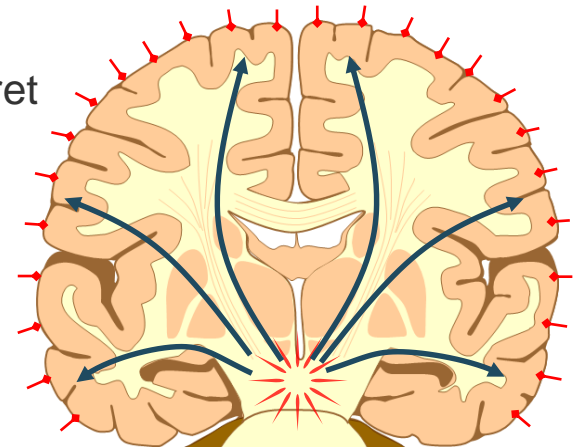
Fokale anfald med spredning til naboregion

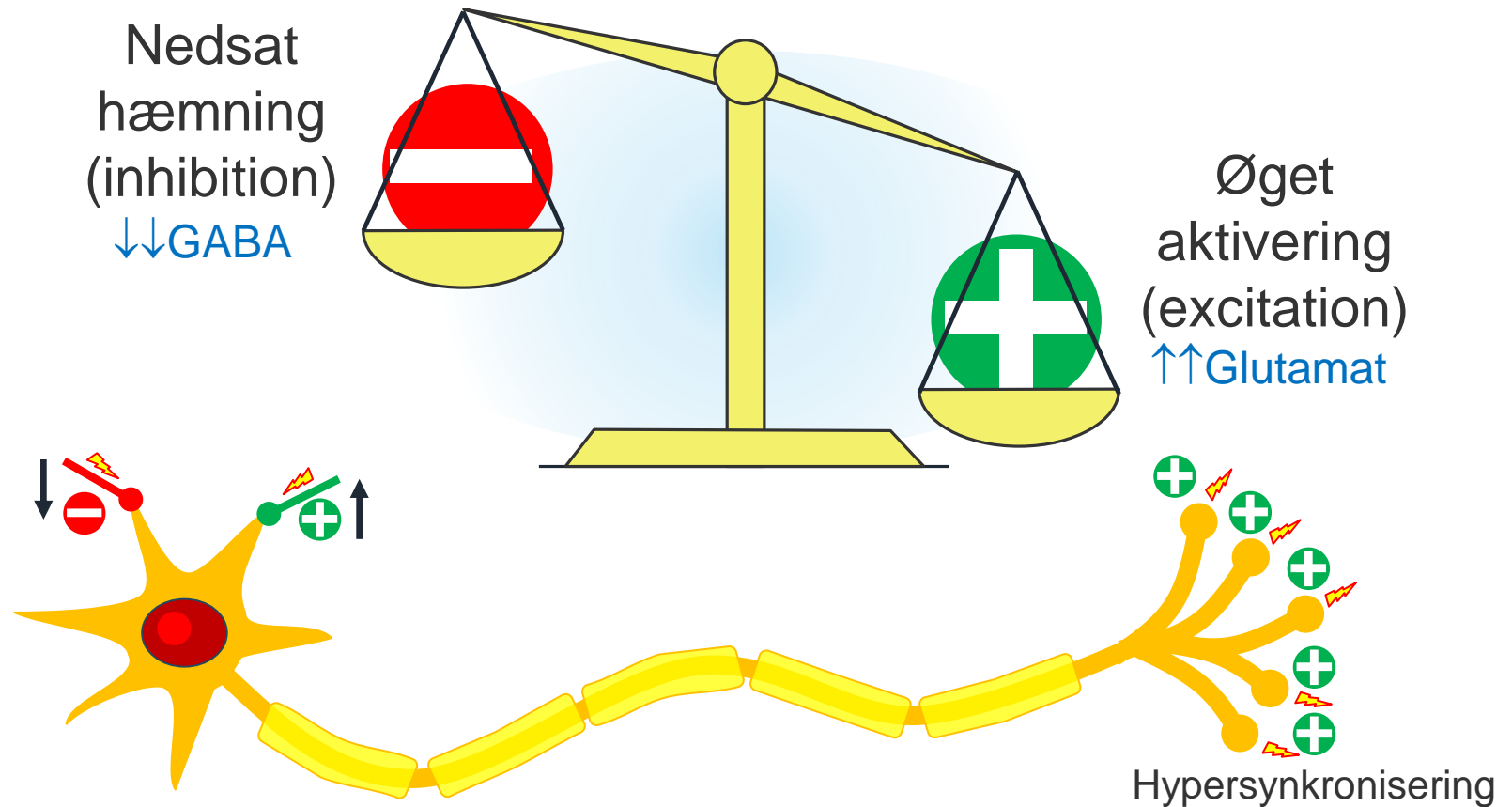
Fokale anfald med sekundær generalisering

Primært generaliseret anfald

Patofysiologi

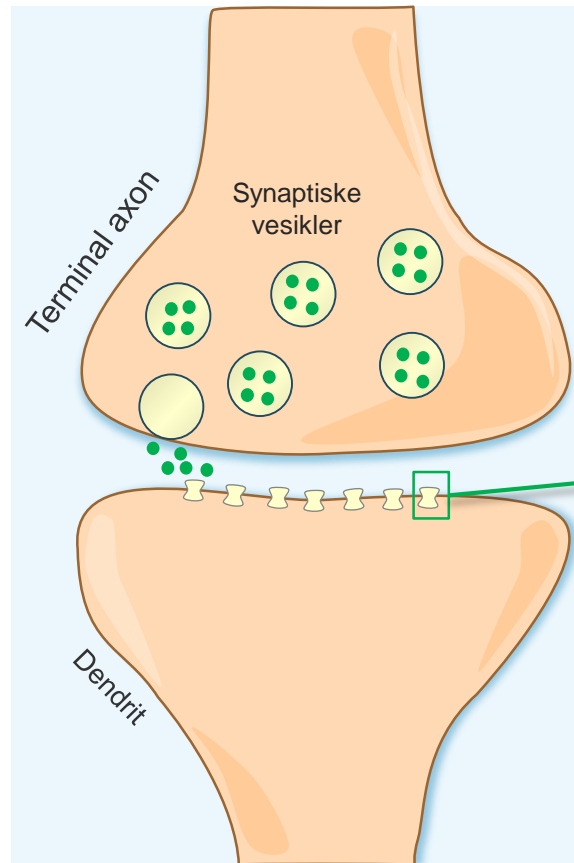
Patofysiologi

Neuronal struktur

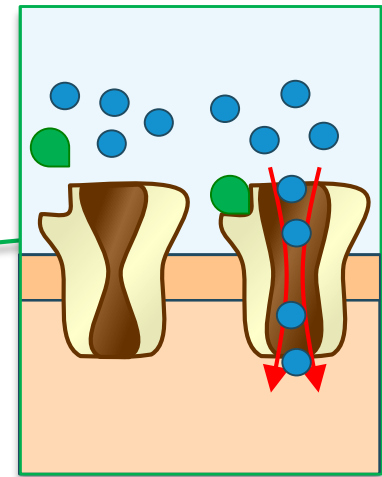
Neuron struktur

Dannelse af
neurotransmitter

Synapse
udvikling

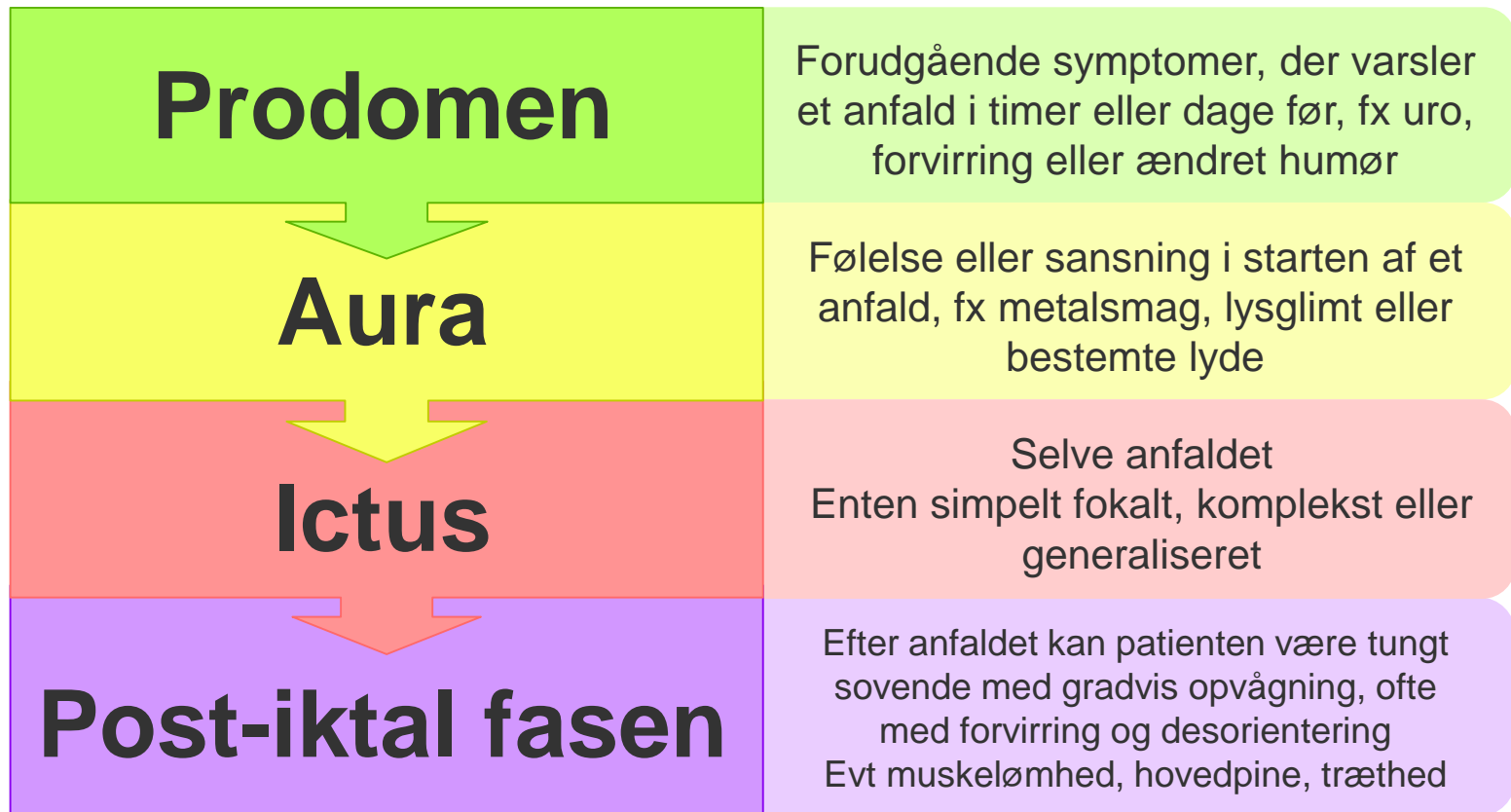

Neurotransmitter
receptorer

Fejl i ion-kanaler

Forløbet af et krampeanfald

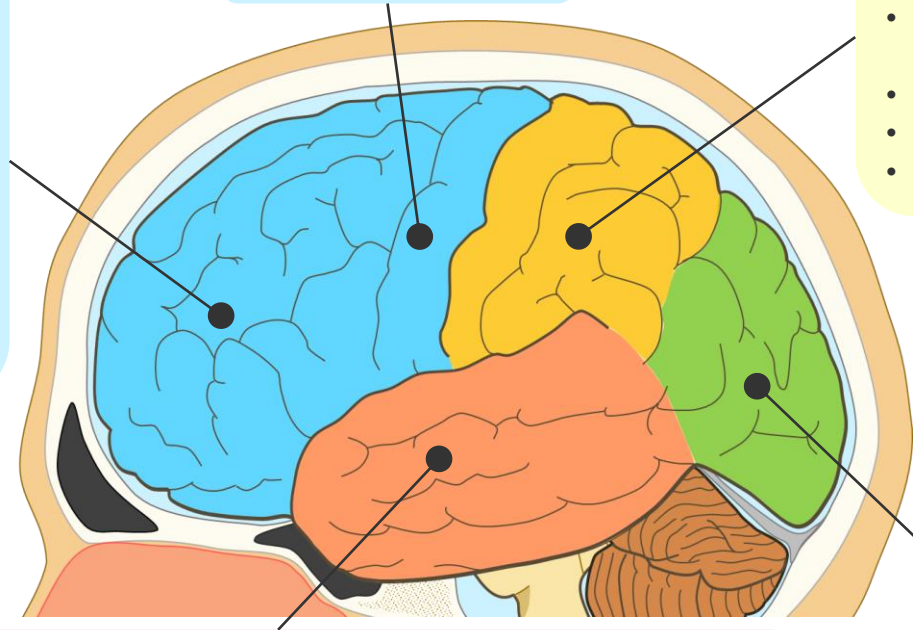

Fokale anfald

► Frontalt

- Ryk af hoved eller øjne fra side til side
- Nedsat opmærksomhed
- Afasi
- Råben, banden, latterudbrud
- Bizarre og repetitive bevægelser

- Kontralaterale muskeltrækninger

► Parietalt

- Ændret følesans
- Forvrænget opfattelse af kroppen eller omgivelserne
- Svimmelhed
- Afasi, aleksi, akalkuli
- Seksuelle fornemmelser

► Occipitalt

- Synsforstyrrelser, fx hemianopsi, lysglimt, skotomer, ændring i farver
- Visuelle hallucinationer
- Sitren/trækninger i øjenlåg
- Nystagmus
- Øjensmerter

► Temporalt

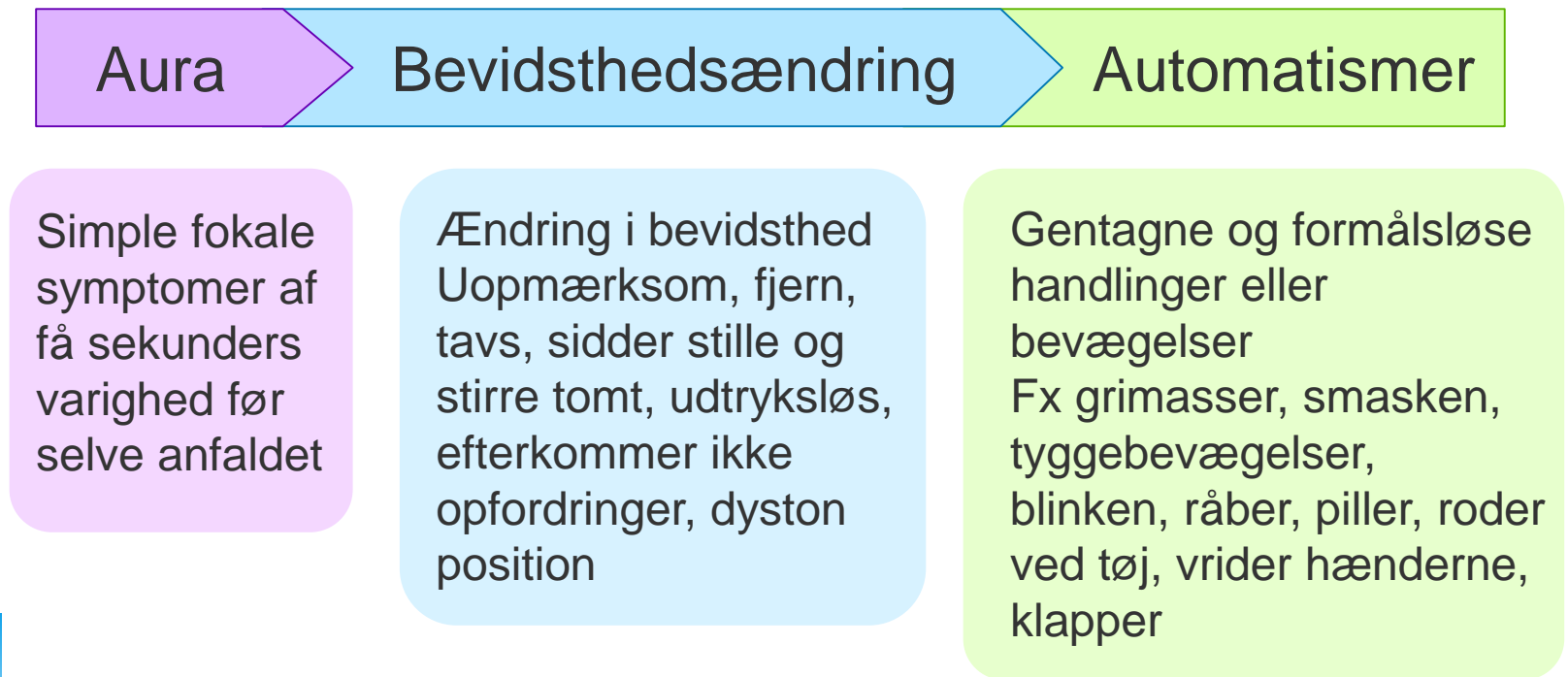
- Opstigende fornemmelse i maven
- Automatismer
- Ændring i adfærd/opmærksomhed
- Angst/ængstelighed
- Deja vu/ jamais vu, ændret tidsopfattelse
- Afasi
- Smags/lugte hallucinationer

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Jacob Mesot Liljehult

Komplekse anfald

Fokale anfald med ændring i bevidsthed

Komplekst anfald

Case

- Sven er 78 år og er kendt med strukturel epilepsi efter en blodprop i hjernen
- Han er blevet indlagt til observation efter et generaliseret tonisk-klonisk anfald der hjemme
- Da sygeplejersken kommer ind til Sven efter frokost ligger han stille i sengen og kan ikke vækkes

Hvad skal vi gøre?

Har Sven haft et nyt krampeanfald?

Akut behandling ved kramper

Beskyt patienten mod skader

- Fjern genstande som kan give skader, fx briller
- Afbød bevægelser, men forsøg ikke at holde patienten fast
- Put aldrig noget i munden på patienten

Orienter lægen hurtigst muligt

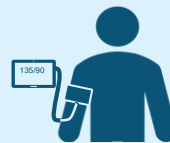
- Giv ilt på maske (1-5 l/min)
- Forsøg så vidt muligt at sikre luftveje (vær obs på opkast og blødning)

Hold øje med tiden

Giv krampebrydende medicin hvis anfaldet ikke stopper af sig selv

Mål EWS og BS når kramperne er stoppet

Anfaldsobservation

- Hvad lavede patienten før anfaldet?
- Under anfaldet
 - Hvordan startede anfaldet
 - Symptomer
 - Hvor lang tid varede anfaldet
- Efter anfaldet
 - Sovende? Hurtigt vågen?
 - Desorienteret? Forvirret?

- **Bevidsthed**

Var patienten vågen?

- **Sprogfunktion**

Kunne patienten tale?

- **Motorik**

Trækninger, automatismer

- **Ufrivillig vandladning eller afføring**

- **Bid i tunge eller kind**

- **Skader**

Har patienten slået sig?

Behandling af status epilepticus

Vedvarende anfald: Enten varighed mere end 5 minutter eller gentagende anfald uden opvågning

Varighed	Medicin	Øvrige tiltag
2-10 minutter	<i>Benzodiazepin iv</i>	ABCDE + ilt + BS
10-30 minutter	Specifikt AED, enten: <i>Levetiracetam iv</i> <i>Valproat iv</i> <i>Fosphenytoin iv</i>	ABC-monitorering Evt EEG Overvej mulige årsager
>30 minutter	General anæstesi (Propofol) + AED	Flyt til ITA

Phenytoin-loading

- Doseres efter vægt

Vægt	Dosis	Væske	Inf.tid
50 – 59 kg	1.000 mg	20 ml	10 min
60 – 69 kg	1.200 mg	24 ml	12 min
70 – 79 kg	1.400 mg	28 ml	14 min
80 – 89 kg	1.600 mg	32 ml	16 min
90 – 99 kg	1.800 mg	36 ml	18 min
>100 kg	2.000 mg	40 ml	20 min

- Blandes 1:1 med NaCl
- Indgiftshastighed 4 ml/minut

Blodtryk og hjerterytme
skal monitoreres under
indgift og 20 minutter efter

Eksempel

Patient vejer 72 kg

Dosis: 1400 PÆ

Blanding:

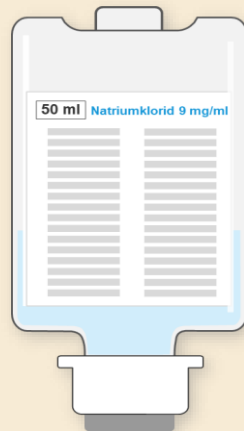
28 ml Pro-Epanutin +
28 ml NaCl (*Isotonisk*)

Infusionstid: 14 minutter

Blanding af fosphenytoin

Dosis: 1400 mg (PÆ) = 28 ml Pro-Epanutin

Natriumklorid

50 ml – 22 ml = **28 ml**

22 ml trækkes ud af en 50 ml
NaCl og kasseres

+

Pro-Epanutin

10 ml

+

10 ml

+

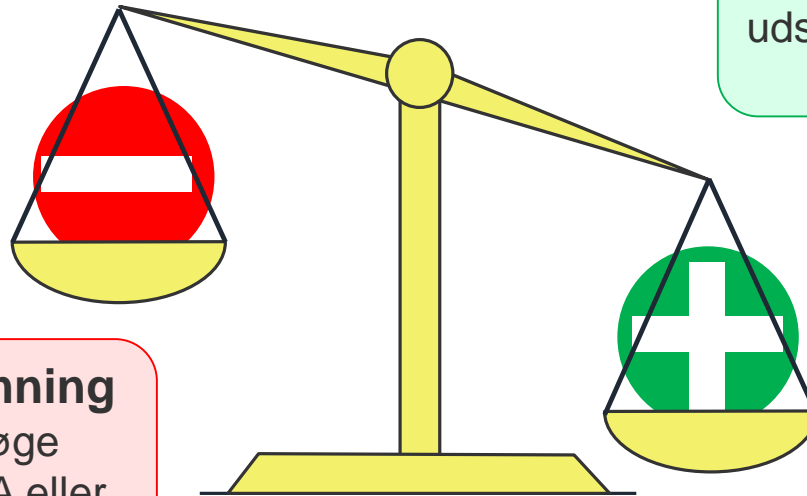
8 ml

OBS! Resten af Pro-Epanutin
kan ikke holde sig efter åbning
og skal derfor kasseres

Behandlingsprincipper

Nedsat
hæmning
(inhibition)
↓↓GABA

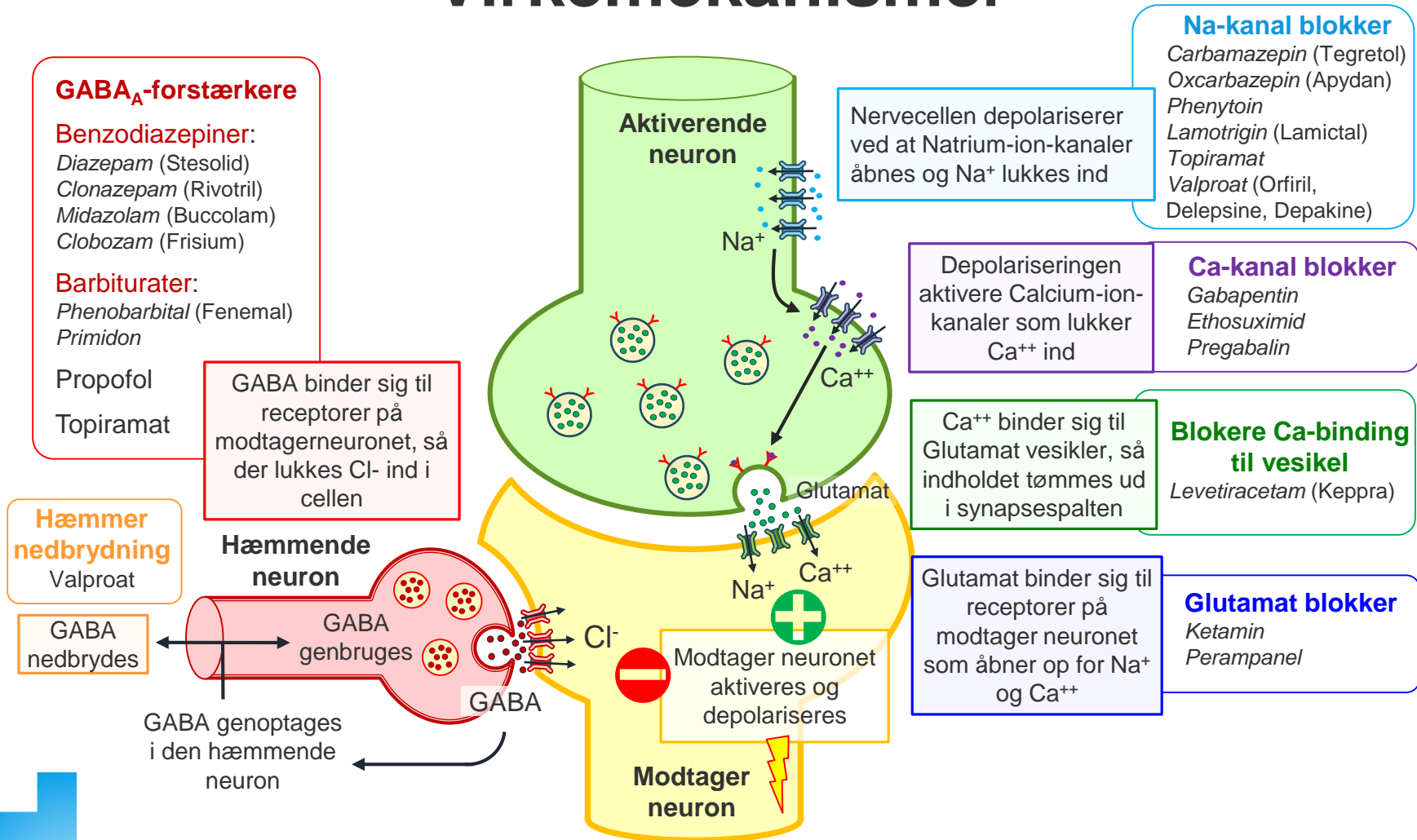
Forstærk hæmning
Enten ved at øge
effekten af GABA eller
øge tilgængeligheden

Begræns aktivering
Enten ved at hæmme
udskillelsen eller binding
af Glutamat

Øget
aktivering
(excitation)
↑↑Glutamat

Virkemekanismer

Antiepileptisk medicin (AED)

Fokale	
Fokal epilepsi	Lamotrigin , <i>Carbamazepin</i> , <i>Levetiracetam</i>
Generaliserede	
Absencer	Børn: Ethosuximid Voksne: Lamotrigin , Levetiracetam , Valproat
Tonisk-klonisk	Lamotrigin , Levetiracetam , Valproat <i>Clobazam</i> , <i>Clonazepam</i> , <i>Lacosamid</i> , <i>Perampanel</i> , <i>Topiramat</i>
Myoklonier	Levetiracetam , Valproat , <i>Lamotrigin</i> , <i>Topiramat</i>
Toniske og atoniske anfald	Clobazam , Valproat , <i>Lamotrigin</i> , <i>Topiramat</i>

Epilepsi og kørekort

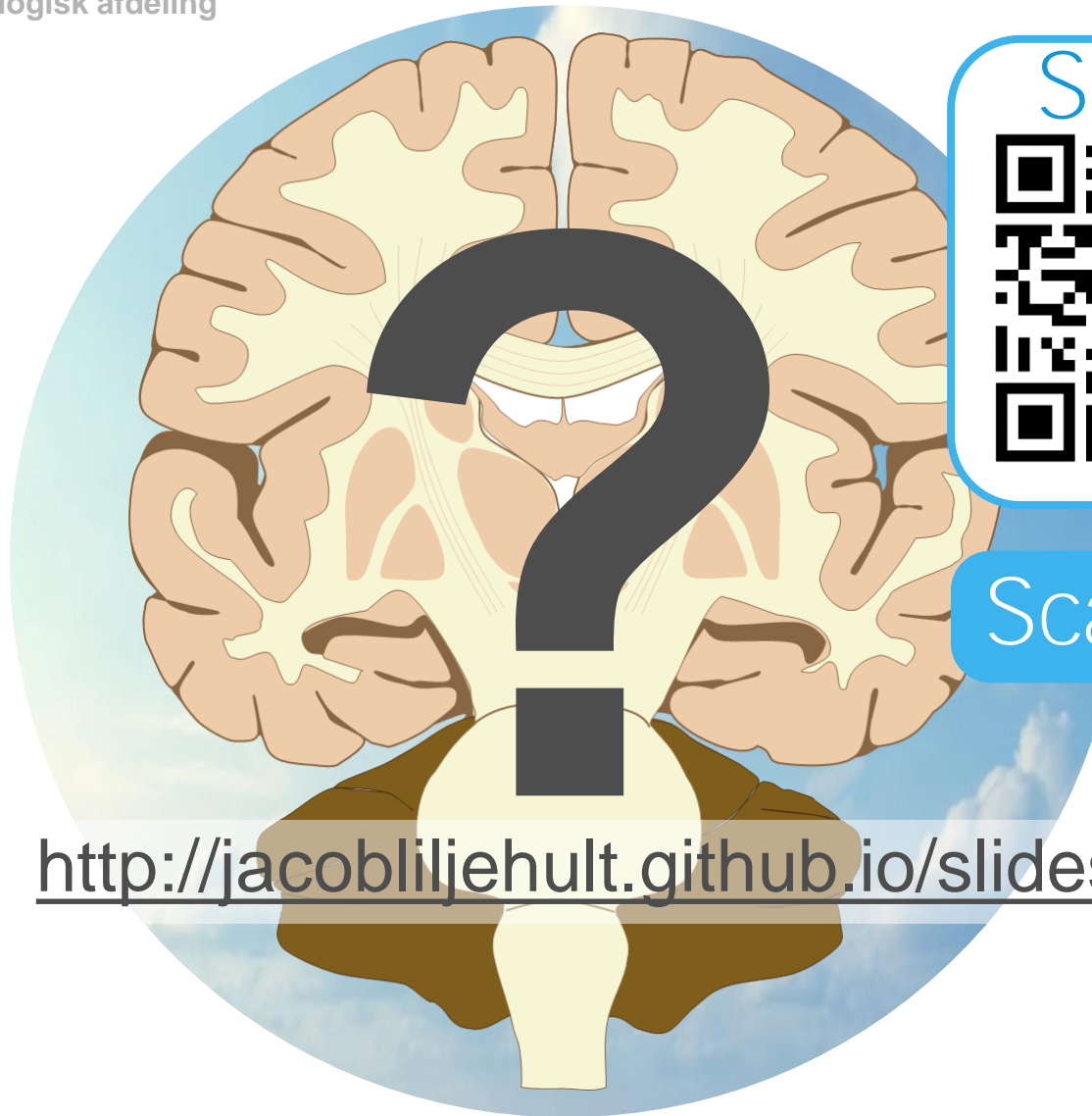
Gruppe 1 (Personbil, motorcykel, traktor, motorredskab):

- Enkeltstående førstegangskramper: Kørselsforbud i mindst 6 måneder eller til årsagen er udredt
- Nydiagnostiseret epilepsi: Kørselsforbud indtil anfaldsfri i mindst 12 måneder
- Kendt epilepsi: Kørselsforbud i mindst 6 måneder efter sidste anfald

Gruppe 2 (Lastbil, bus, erhvervskørsel):

- Varigt kørselsforbud (*kan ophæves hvis pt har været anfaldsfri i mindst 10 år uden medicin*)

Lille knallert og el-cykel: Ingen regler

Slides

Scan mig

<http://jacobliljehult.github.io/slides>

Referencer

- Høgenhaven H & Sabers A. Epilepsi, synkope og søvnforstyrrelser. I Paulsen OB, Gjerris F & Sørensen PS. Klinisk neurologi og neurokirurgi. 5. udg. FADL's forlag, Kbh 2010.
- Hickey JV. Seizures and Epilepsy. I Hickey JV. The Clinical Practice of Neurological & Neurosurgical Nursing. Sixth ed. Wolters Kluwer Health, USA 2009.